ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ वेदनिधिरुवाच ॥ वेदानामङ्गयज्ञसामथर्वाणां निधिराश्रयः
उवाच प्रोक्तवान् ॥ अग्रे योगसाराख्यस्तोत्रे महर्षेः पूर्वोक्तं परेहितो परेशामनः स्मारय
ति ॥ महर्षे इत्यादिना महर्षेऽनुगृहीतोस्मि कथया पावनीकृतः अनया विष्णुसंगिन्या
गंगया वाहमद्यैव ॥ किंतु स्तोत्रेण मायाह्यहि प्रसन्नो येन माधवः तस्मात्तद्वद विप्रस्य
परं कौतूहलं हि मे ॥ त्वत्प्रसादादहं विप्र मन्ये प्राप्तमनोरथम् ॥ महतां संगतिक
स्य महत्वायोपकल्पते ॥ येन तुष्टस्स भगवान्देवदेवो हरिस्स्वयम् ॥ स्तोत्रेण परया
प्रीत्या तद्वदाख्याहि मुनीश्वर ॥ महर्षिः शापानुग्रहसमर्थः यदाहृद्वलः
ई धैर्ये तात्पर्यं सुश्रेनियतात्मा वशी यमी ॥ शापानुग्रहयोः शक्तः सत्यसंधो भ
वेहृषिः ॥ निर्द्वन्द्वः सर्वतत्त्वज्ञः कामक्रोधविवर्जितः ॥ ध्यानस्थो निस्पृहो दान्त
स्समलोष्टकांचनो मुनिः ॥ ॥ मंत्रद्रष्टा ऋषिः ॥ महाप्राज्ञोसौ वृषश्रेष्ठेति तस्य
संबोधने हे महर्षे ॥ अनुगृहीतोस्मि अनुग्रहभाजनमस्मि ॥ अनया वि
ष्णुसंगिन्या महात्म्ययुक्तया कथया ॥ उपाख्यायेन गंगया चाहमद्य पावनीकृ
तोस्मि ॥ प्रवृद्धतोस्मि इति वैपरित्ये ॥ किंतु तथा येन स्तोत्रेण माधवः प्रसन्ना
स्यात् तत्स्तोत्रं मत्व्याहि ॥ व्याप्रथने ॥ प्रकर्षेण व्याहि प्रख्याहि कथय ॥ एव

सामर्थ्यमेवतद्वचनं तस्मात्तद्वस्तुनिष्प्रपञ्चविग्रहस्यममहत्कोऽनुवर्णयते
ते। तन्नुस्फारारदहंविग्रहमनोरथंप्रापेमन्ये कस्यपुंसोमहत्तोसंगतिः समर्केमहत्वा
यमहिम्नेनकल्पते नसमर्थोभवति अपितुसमर्थोभवत्येव लोमपादउवाच लो
मानिबहूनिविद्यन्तेयस्यसः लोमपादः लोमादिगणपाठात् तेनकेषांवतीस्त्री
स्यात्लोमपादःपुरुषःस्तनः उभयोरन्तरेयत्तद्भावेनपुंसकमिति कथयामिर
हस्येनयज्जप्यंस्तोत्रमनुत्तमम् प्राणरहीतेस्वपर्णोनगरुडान्नमवागतम् अध्या
त्मगर्भसारेत्तन्महोदयकरंशुभम् सर्वपाप — हरंविग्रहात्मज्ञानकरंशु
भम् कथयामिवक्ष्यामिवर्त्तमानासामीप्येवर्त्तमानत्वापि वर्त्तमानायात्तन्नमो
कवचनम् किंतत्स्तोत्रंरहस्यंगोप्यंजप्यं जपार्हमनुत्तमम् नाविद्यतेऽनुत्तमम
त्कृष्टमन्यत्स्तोत्रंयस्मात् तत्सुपर्णेनगरुडेनप्राणेरक्षीतं हरेस्सकाशात् तस्मा
त्समागतंप्राप्तं समुच्चयेरयतिसप्रधायान्नकथनम् आत्मानंजीवरूपमधिकृ
त्यवर्त्तते तत्ज्ञानेनगर्भमध्यंयस्यतत् अध्यात्मगर्भं सारेभूतमं महोदयक
रंबोधजनकंत्वाशुभंशुभलक्षणम् ओंनमोवासुदेवायतिस्तोत्रप्रारभ्यते ओंन
मोवासुदेवाय नमोविष्णाय... भक्तप्रियायदेवायजगन्नाथायतेनमः।

१ ॐमितिसर्ववेदसंग्रहः प्रणवः नमइतिनमस्कारवाचकमव्ययम् नमःस्वस्तिस्वा
हेतिचतुर्थी वासुदेवेतिनामसर्वत्रवसतीतिवासः देव्यतीतिदेवः दिवक्रीडावि
जिगीषेतिधातुः वासश्चासौदेवश्चवासुदेवः तथाचोक्तम् सर्वत्रासौसमस्तंचव
सत्यत्रेतिवैयतः अतःसवासुदेवेतिविद्वद्भिःपरिपठ्यते इतिविष्णुपुराणात् वि
ष्णवेति सर्वंविशतीति विष्लृप्रवेशनेधातुः चक्रिणइति अयणिमतिसूर्येवच
कर्मेतिहविधातिणाम् प्रतिष्ठानयतेशास्त्रंप्रशुक्रेतेनप्रकीर्तितम् स्वदर्शनचक्रपाणि
णे भक्तानांप्रियायकृष्णायसदानंदस्वरूपाय कृषिःभूवाचकःणश्चनिर्वृ
तिवाचकः तयोरैक्यंपरंब्रह्मकृष्णइत्यभिधीयते वर्णानकृष्णइतिवा जगन्नाथाय
जगतांनियेहिनाथेनेजगतांनाथयश्चयः सर्वकामप्रदोदेवोजगन्नाथःसकीर्तितः
तेजसेप्रकाशरूपाय १ स्तोतास्तुत्यस्तुतिस्सर्वंजगद्विष्णुमयंयदा तदासंस्था
यतेकेनभक्तिभेदकरीनृणाम् २ स्तोतास्तोत्रकर्तास्तुतिः स्तुतिक्रियास्तुत्य
स्तोत्रस्यविषयोत्यः इत्येतत्स्तुतिरूपंसर्वंजगद्यतोयस्मात्कारणात् तदाका
स्तोताकयास्तुतिक्रिययाकःस्तोतव्यःस्तूयते अतोहेतोः स्तोतृस्तुतिस्तुत्यरूपो
र्थस्त्वत्तोनकश्चिदित्यर्थः तथाचवक्ष्यमानेस्तोतृस्तुतिस्तुत्यरूपंयथाभिन्नं त

ख्यापयति भक्तिरितिनृणांपुरुषाणांभक्तिभेदकारीयतः भक्तिभजनीयेभजनेचभ
क्तिं विनानवेदेइति २ यस्यदेवस्यनिश्वासावेदाः सांगाः ससूत्रकाः कास्तैः प्रभु
देनस्यमन्नाहंसर्ववेदोभवम् ३ सांगः शिक्षाकल्पव्याकरणनिरुक्तछंदोज्योति
षसहिमाः ससूत्राश्चत्वारोवेदायस्य तवविभोर्निश्वासावेदाः तथाचश्रुतिः
अस्यास्यमहतोभूतस्यनिःश्वसितमेतयदृग्वेदोयजुर्वेदस्सामवेदोथर्ववेद इतिहा
सपुराणं विद्याउपनिषदश्लोकाः सूत्राण्यनुव्याख्यानानिसर्वाण्येवैतस्यनिःश्व
सितानीति तस्यवेदनिधेः प्रभोर्देवप्रकृष्टसंतोषायवेदैकदेशपाठस्यपुरुषस्यकास्तु
तिर्भवति सर्वस्यापिवाक्यस्यसंभवात् उक्तवेदान्तर्गतत्वेन अचमत्कारकारित्वेनच
भूतार्थव्याहृतिरूपत्वादतोभवन्नाहंकेवलेवाचालोभवंजातः ३ वेदोनवेत्तियेसा
त्वांचवाग्वेत्तिनोमनः सद्विपस्तंकथंस्तौतिभक्तिमात्रैवकिंवदेत् ४ वेदस्यात्वा
र्थतवक्तिवेत्तिवाकिंतुनेतिनेतिवाक्यात् यतोवाचोनिवर्तंतेअप्राप्यमनसासहइति
श्रुतेः वाकच मनश्च वेदश्चनवेद अतोमद्विधः प्राकृतः सत्कथंस्तौति तथा
पिभक्तिमान् संवदेअसंवदेवाकिंवानवेदेत् अतोवदश्चभक्तिवशादित्यर्थः ५
ब्रह्मादिब्रह्मविष्णोत्वं त्वमेवब्रह्मणोवपुः स्वइंद्रस्त्वनिपानेच सर्वब्रह्मनमामितम्

४ ब्रह्मणः प्रजापतेरादिब्रह्मब्रह्मभूतो वेदस्त्वमेव हे विभो व्यापक तथा चोक्तम्
विष्लृव्याप्तावस्य धातोः पशक्तेश्चादृष्ट्यासने विवेश त्रितयं यस्मात्तस्माद्विष्णुः प्रकी
र्तितः ब्राह्मणो वेदस्तद्वपुर्वेदमूर्तिरित्यर्थः सृष्टा स्रष्टिकर्ता ब्रह्म वेदस्तस्य निधानं
आदिकारणं अहं सत्यज्ञानानंदरूपं नमामि ५ नीरक्षीरवर्तन्वी प्रीताभास्व
त्यनौपमा तस्याधिकायां मध्ये तु परमात्मा व्यवस्थितः सब्रह्मा सहरिः सशिव
स्सेंद्रः सोक्षरस्वराट् इदमर्थं कथयति कायकार्ययुगेयाचिद्भित्यास्तुवानिका
यितम् कायदोषेतनाश्चातेनयात्वभासियोगिनाम् ६ कायः स्थूलशरीरं द्वि
तीयं सूक्ष्मशरीरं कार्यं द्विधा सवपवात्मामितो परिमितस्तथा प्राणादिनानि
न्दोहः परमात्मा तत्वविदः सांख्या लिंगशरीरमिति कथयति तथा च सां
ख्यसूत्रे पूर्वोत्पन्नमसक्तं लिंगं महदादिसूक्ष्मपर्यंतम् संसरति निरुपभोगं भावै
रधिवासितं लिंगं लिंगशरीरं च सर्वत्र प्रविशति तत्र च लिंगमध्ये अहं कः
अंगुष्ठमात्रपुरुषो दिव्यः कर्थवत्तायमः अंगुष्ठमात्रं सूक्ष्ममित्यर्थः पुरुषमि
ति पुरि स्थूलशरीरे शेते इति व्युत्पत्त्या पुरुषशब्देन लिंगशरीरमेवोच्यते आ
त्मनो यमेन निष्कर्षाभावात् तस्मात्स्वैयत्पदस्य स्थूलस्य याचभौतिकस्य भा

योसा
टी
३

स्वसिद्धसंपूर्णत्वमथवा शरीरस्य युगं युग्मं युगलकं युगमित्यमरः । वाचिशक्तिः कायिने
शरीरिणां योगिनां महांगयुक्तानां संबंधिनी याति प्राप्नोति । या प्राप्यते यमनिय
मासन प्राणायाम प्रत्याहार धारणा ध्यान समाधय इति अष्टावंगानि योगस्य प्राप्य
नेत्रं भित्त्वा तत्र प्रवेशद्वारं विधाय तत्र स्थितमंतर्यामिनं त्वां सा चिच्छक्तिः स्पृशति
कथंभूते कायदोषैरनाघ्राते जीवशरीरदोषैरनाघ्राते अस्पृष्टे हे हरे तया चिच्छ
क्त्याभासितो व्यसे ५ देहाभावे न जागर्ति न निद्रा न निद्रापि च । स्वरवेद्यः बोदि
ध्वन्यासात्वमेव न संशयः देहाभावे न देहेऽप्रसक्तया प्रवेशद्वारं विधाय तत्र
स्थिति जागर्ति न स्वपिति निजात्मनि निजस्वरूपे यस्य न निद्रा अभावमत्ययात्तव
न हानिः ।१ नियोगमते न केवल परीनति नाशामनसोवस्थानमिति द्वयमपि नास्ति
बोधरूपत्वात् तदेवाह न निद्रेति हे विभो एवं रूपा यास्वरवेद्यः इत्यसे सोऽहं बुद्धि
द्विसात्वमेवात्र न संशयः ७ प्रपंचात्मकत्वेन सौति महदादि द्विधा भावा
स्तथा वैकारिको गणः तमेव नो यत्नत्सर्वं नानात्वमूढकल्पना ८ प्रकृति
विकृतिरूपा भावाः भावयंति प्रतिपादयंति स्थूलमिति भावाः कारणानि त
थान्तकार्यरूपो यो वैकारिको गणः विगतकारणमहदादिकारणभूतायेव

णस्तत्सर्वं हेतोर्यत्त्वमेव नानात्वमृद्दानां कल्पानां ८ केषांकेषांवद्रूपाभिः कल्पाव
भिश्रुतिस्मृतिभिः त्वमेव कल्पसे ब्रह्मन्सूत्रादिभिः प्रमाणैरिव ८ तथाहे ब्रह्मन् केषांके
षांवद्रूपाभिः कल्पनाभिस्त्वमेव कल्पसे एकएवपुत्रवान्सूत्रादिभिश्च तर्हि प्रपंचा
त्मकत्वेन मम विकारविहायिनेत्याह ८ विहायनिर्गुणस्यैक चिन्मूर्तिर्निखिले
जगत् कवीनां भाति यद्वासा न विभुर्नोऽसि निर्गुणम् ९ हे नाथ त्वं नु निश्चितं व
ह्मांडस्य तत्त्वसाक्षात्कारेण निखिलजगच्चिन्मूर्तिं ज्ञानां च नं ब्रह्मैव भाति कीदृशो
विहायः होपादयः गादयः संहितः विगुणां गुणरहितं एकमवेद कवीनां सारा
सारविवेकवतां हिं त्वं व्यापकं निर्गुणं नोऽसि निश्चितं गुणस्यत्यानेसद्भ्यः
स्वरूपाः यद्वा निर्गतो गुणो गुणाभावो यस्मात्त्वं त्वमित्यर्थः ९ प्रपंचस्यामि
थ्यात्वे निर्गतो गुणाभावो यस्मात्त्वं ॥ मिथ्यात्वे परमेष्ठस्यसत्यत्वे सदाचारत्वप्र
माणयति ॥ यस्मिज्ज्ञाते न कुर्वंति कर्माण्यपि क्रतीरितम् निरीषणाज्जगन्मिथ्याः
स्तं ब्रह्मनमामि १० यस्मिन्ब्रह्मणि ज्ञाते सति निर्गताईषणाः ।पुत्र
षणा वित्तैषणा लोकैषणाः येभ्यः जगन्मिथ्ये यथा ते योगिनो ऽल्पमपि क्रतीरि
तं कर्म न कुर्वंति सर्वस्य मिथ्यात्वेनाज्ञानात् तस्मै त्वं ब्रह्म नमामि १०

योसा
टी ४

सैन्धवेनलवणवत्सन्मात्रेयत्सर्वोपाध्यपासते योगिनस्सर्वभूतेषु तद्रूपंनौमितंहरि
म् ११ हेनाथयस्यतवप्रबोधाद्ब्रह्माहमितिवृत्तिसाक्षात्काराद्योगिनोष्टांगयो
गयुक्ताः सन्मात्रं [illegible] सर्वस्याद्वितीयत्वनीयमानंयत्तत्सर्वसन्मात्रेसन्मात्रेऽपा
सते सेवंति [illegible] इत्यर्थः तंसर्वप्राणिषुसदितिप्रत्ययरूपंहरिंनौमि
स्तौमि हरतिसंसारदुःखमितिहरिः ११ ब्रह्माहमितिगायंति यंज्ञात्वैक
चराद्विजाः पवल्मीकवातुल्यदेहेतंनौमिमाधवम् १२ यंज्ञात्वेतिएका
किनोवांत्येकचराद्विजाः निःसंगात्मनयोयंज्ञात्वाहंब्रह्मास्मीतिगायंतिकिं
भूतास्तेहि त्यक्त्वातुल्यानि निर्मोकतुल्यदेहे शरीररूपवल्मीकेहंसस्यात्मनःत्यादि
भिर्मंत्रैः पावनोज्ञानेनगायंतितंत्वानौमिमाधवम् मामोत्तलक्ष्मीस्तस्याः
धवस्स्वामितंनौमि १२ मायामोहोविचित्राभस्तथाहंममतानृणाम् विली
यंतेविदित्वायंनमस्तस्मैपरमात्मने १३ यंज्ञात्वानृणांतेषामेवमनीनांविचि
त्राभोमायामोहः विचित्रः शुक्त्यादिरूपेणभाति तथामायाकृतोमोहः तथा
हंममता अहंता ममताचविलीयंते तएपति भवानेवमोहयतेइतिविचित्रमा
भातीति यंज्ञात्वानृणांअहंममतादयोविलीयंते विलीनोभवंति तस्मैपरमा

यिने स्वेतो मायारहिताय नमः १३ अपुनास्मरणमात्रेणैव दुःखहर्त्तारं भगवन्तो
विष्णुं नमस्करोति प्रयाणे वाप्रयाणे च यन्नाम स्मरतां नृणां सद्यो नश्यति
पापौघो नमस्तस्मै चिदात्मने १४ चिदात्मने ज्ञानात्मने नमस्तस्मै प्रयाणे
प्राणोत्क्रमणसमये अप्रयाणे प्राणधारणसमये यन्नाम यस्य नाम श्रीरा
मगोविंदेति स्मरतां चिंतयतां नृणां मनुष्याणां सद्यस्तत्क्षणादेव पापौघो दुष्कृ
तसमूहो नश्यति क्षयं गच्छति तस्मै चिदात्मने ज्ञानात्मने नमः १४ मो
हानलोल्लसज्ज्वालाज्वलल्लोकेषु सर्वदा यन्नामांभोधरच्छाया प्रविष्टो नात्र
दह्यते १५ तथा मोह एवानलो मोहः अज्ञानं अनलसमानः दुःखकारणत्वादग्निः
तस्यानलस्योल्लसंत्यो ज्वलंत्यो या ज्वालास्ताभिः ज्वलंतो दह्यमाना ये लोकास्तेषु मध्ये सर्व
दा सर्वकाले यन्नामांभोधरच्छाया यन्नाममेघच्छाया प्रविष्टः प्राणी प्रविष्टो
नाम मनुष्यो न दह्यते न भस्मीक्रियते १५ यस्य स्मरणमात्रेण न मोहो नैव दु
र्गतिः न रोगो नैव दुःखानि तं नमाम्यहम् १६ तथा यस्य भगवतो
नाम स्मरणमात्रेण न मोहो ज्ञाने न दुर्गतिः न च नरकपातः न च रोगः न
जरादिः न दुःखानि आध्यात्मिकाधिभौतिकाधिदैविकानि नमनेनेदृशाः

वः कालनष्टानरहितं अहं नमामि २६ कामयंते प्रजा नैव येषणाभ्यस्समुत्थि
ताः लोकमाश्रयेति पुरुषेता यं वुद्धैकचरा नराः २७ यं वुद्धा विगताशि
याः सं प्रपद्ये महाभागं एकचरानिस्संगायेविस्तुवुद्धाज्ञात्वा प्रपद्ये
लोकमात्मस्वरूपमेवजानेतः एषणात्रयाः वित्तैषणापुत्रैषणालोकैषणाभ्य
स्समुत्थिताजाताः प्रजास्संततीः नकामयंतीति नवांछयंते नमहमनं
तेनमामीति पुरुषः किमिछन्कस्यकामायशरीरमनुसंचरेदिति तथानक
र्मणा नप्रजयाधनेनत्यागेनैकेनामृतत्वमानशुरित्यादि २७ अधुनावाच्यवाच
न कयोः परमब्रह्मरूपतामभिदधन्सुप्राप्यत्वं स्तौति प्राप्तार्थस्संविदर्थश्चविस्तो
र्णोक्तिपरोयतः सत्येनतेनसंसारो मामास्पृशान्नुमाधव २८ मामोसलक्ष्मी
रसस्यापवोभर्ता प्राप्तार्थइतिसंविदर्थश्चसम्यग्ज्ञानरूपोर्थोयदिविस्तोर्णोना
स्तितेनसत्येनयथात्वयोऽन हेमाधव लक्ष्मीकांत संसारोहंममाभिमानोमां
मास्पृशात् २८ नारायणोजगद्व्यापीयस्त्वेदादिसूक्तः सत्येनतेननिर्वि
घ्नाविस्नुभक्तिःसदास्तुमे २९ नाराआपोयनंस्थानंयस्यसनारायणः तथा
चोक्तं आपोनाराइतिप्रोक्ता आपोवैनरसूनवः तायदस्यायनंप्रोक्तं तेन

नारायणः स्मृतः चतुर्विंशतितत्त्वानि नराज्जातानि तत्त्वानि पुराणानि विदुर्बुधाः
तस्य तान्ययनं यस्मात् तेन नारायणः स्मृतः चतुर्विंशतितत्त्वानि पुरुषः पंचविं
शकः स एकः सर्वभूतात्मा नर इत्यभिधीयते इत्यादिनारायणव्युत्पत्तिः ॥
जगद्व्यापी विष्णुर्व्यापी यदि वेदादिषु वेदान्तशास्त्रपुराणादिषु संस्मृतोऽभवत्तेन
न सत्येन यथार्थभाषणेन मम विघ्नो निर्विघ्नो विघ्नरहितोऽस्तु भक्तिरस्तु ॥१॥
यो न बीजं विना बीजं बीजस्य बीजभावितम् स विष्णुर्भवबीजं मे छिनत्तु विद्यासि
नाऽयतु ॥२॥ यो विष्णुर्वस्तुतो न बीजं न कारणं निर्लेपत्वात् निरवयवत्वा
च्च बीजं तस्य कारणं विना बीजस्य जगतो मूलकारणं स विष्णुर्बीजेनावि
द्यासंस्कारेण भावितं वासितं भवबीजं संसारकारणं प्राचीनकर्म छिनत्तु
नीत्वा न विद्यासिना ज्ञानखड्गेन यतु छेदयतु दोषप्रवृत्तेरनेदनिदानः ॥२॥
त्रितनुर्नटवद्यस्तु सृष्टिस्थितिलयेषु च गुणैर्भवति कार्येषु स प्रसीदतु
मे हरिः ॥३॥ यः त्रितनुः त्रिमूर्तिः ब्रह्मविष्णुमहेश्वररूपस्सन् नटवद् इन्द्रजा
लिकवत् सृष्टिस्थितिनिलयेषु सर्गरक्षणनाशेषु कार्येषु गुणैः सत्त्वरजस्तमोभिः
प्रेरकजनानामेकस्मात् बहुरूपत्वं भवतीति प्रतीयते स मे हरिः प्रसी

यो॰सा॰ टी॰ ६

दत्तु प्रसन्नो भवतु ॥ २१ ॥ दशादेहावतीर्णो यो धर्म-
त्राणायकेवलः ॥ अभ्यर्थितस्सुरैस्साधुस्स प्रसीदतु मे हरिः २२ यः सुरैः कैवैर
भ्यर्थितस्तान्मत्स्यकूर्मवराहनरसिंहरूपेण कृतयुगे वामनपरशुरामरामरूपेण त्रेतायां हलधररूपेण द्वापरे कल्किरूपेण कलौ विन्ध्येदशप्रकारेणाव
तीर्णः प्रयोजनमाह केवलं धर्मत्राणाय केवलमसार्थः अनुगतोऽथानु
केसरवेमर्थितेपृथ्वीयेनतत्कारणं धर्मः तस्मादकारणादधर्मार्थिकारणा
कारणादितिहेतुकुवद्भावः २२ ब्रह्मादिस्तम्बपर्यन्तं [illegible] प्राणिहृ
न्मन्दिरे मलः एको वसति यो देवस्स प्रसीदतु मे हरिः २३ ब्रह्मादिस्तम्बप
र्यन्तं चतुर्मुखादिस्तम्बपर्यन्तं प्राणिहृन्मन्दिरे यः अमलो मलरहितः एक
अद्वितीयः द्वितीयरहितः देवो द्योतमानो वसति तिष्ठति स हरिः प्रसी
दतु २३ ईक्षांचक्रे स देवाद्य एकस्सन्बहुस्स्यां प्रविष्टो देवतास्स तु मां स
प्रसीदतु मे हरिः २४ अग्रे सृष्टेः पूर्वं स देव सद्रूपं ब्रह्मैव सन् स एक एव
ईक्षां विचारं चक्रे बहु बहु च स्यां भवेयमिति तथा च श्रुतिः सदेव सो
म्येदमग्र आसीदेकमेवाद्वितीयं तदैक्षत बहु स्यां प्रजायेयमिति ततश्च दे

राम॰ ६

वतास्तेजोमयरूपास्तत्सृष्ट्वा प्रविष्टस्स हरिः मे प्रसीदतु तथा च श्रुतिः तत्ते
जसा जगादैवतत्त वहुस्यां प्रजायेयेति तदापोसृजत ता आप ऐक्षत वहुस्याम
प्रजाः प्रजामहीति ता अन्नमसृजेतत्र पृथिव्येवति स्रो देवताः प्रजामेतन्नमसृ
जंस्तदन्नं पृथिव्या इवतिस्रो देवतास्सृष्ट्वा सेयं देवता द्विप्रहन्ताहमिमास्तिस्रो
देवता अनेन जीवेनात्मनानुप्रविश्य नामरूपे व्याकरोत्तु तत्र देवता ब्रह्मदेवता
स्तेजोमात्ररूपाः अथ नास्तिकानास्तिकादि सर्वशास्त्रप्रतिपाद्यत्वमेवत्या
ह तत्रादौ पातंजलिप्रतिपाद्यम् वेदान्तानुसारिणं योगमतं दर्शयति २४
खहृगः खसमः खादिः खातीतः खक्रियः खगः खंब्रह्मखादिभुक्तानंतः
खमूर्तिः खमापाद्यानः २५ हृत्कं खग इति हृन्मनस्तदेवाकाशस्तत्र गीयते
इति तथा च तत्त्वत्रयम् आत्मा मनोमयस्तस्य यजुः शिरः ऋग्दक्षिणः सामो
त्तरः पक्षः आत्मा अथर्वाङ्गिरसः प्रतिष्ठा अथ यदिदं हृदेः पुंडरीकं वेश्म
किं तत्रान्वेष्टव्यमित्याह श्रुत्या खसमः खेनाकाशेन समः अस्पृष्टत्वं
त्वा निष्क्रियत्वात् आकाशशरीरं ब्रह्मेति श्रुतिः खे आकाशे रथेन गच्छतीति
खगः सर्वरूपदर्शः खमिंद्रियं खमाकाशं खं ब्रह्मेति अनेकार्थेषु ति

यो सा
टी॰
१

घ्रेणः ॥ अतीन्द्रियऽर्थः ॥ स्वप्रकाशमानः एवमाकाशस्यापि निर्मलकारणं तत्र
निर्लेपत्वादेतस्मादात्मन आकाशः सम्भूत इत्यर्थः ॥ श्रुतिः ॥ एवक्रियः एवमाकाशो
क्रियाचरणव्यापारः ॥ एवगः सूर्यरूपः एवगः ॥ सूर्योगभस्तिमानित्युक्तत्वात् एवो
दिभ्यः ॥ वेदोनि भूतानि पृथिव्यादीनि भुङ्क्ते भक्षयतीति ॥ तथा एवातः एवमाका
शस्यातकरः ॥ नाशकरः पादवेगेन एवोनामिन्द्रियाणां पञ्चीकरणाद् ग्रासयामतीति
धिः ॥ वेदमतेकायस्याकरणेन वशीकारात् कायस्य पञ्चीकरणात् एवमूर्तिः ॥ आ
काशशरीरो व्यापकत्वात् आकाशशरीरं ब्रह्मेति श्रुतेः ॥ एवमस्वाशनः एवस्व
र्गे अग्निद्वारेण मखे यज्ञभागमश्नातीति ॥ तथा अशभोजने इति धातुः ॥ त्वमा
स्वासमङ्गनिपाठे ॥ हे अखेन्द्रियरहितान्यपीन्द्रियसहिते स्वसमान ॥ किंतिन्द्रि
यरहितः सकलेन्द्रियग्राहकः ॥ तथा च श्रुतिः ॥ अपाणिपादोदरपार्श्वजिह्वो ।
ह्यतीन्द्रियो व्यापि सहस्रपत्रः ॥ पश्यत्यचक्षुः स शृणोत्यकर्णः ॥ न चास्य बु
द्धिर्न च बुद्धिरस्ति ॥ स वेत्ति वेद्यं न च तस्य वेत्ता ॥ तमाहुरग्र्यं पुरुषं पुराणम् ॥ २५ ॥
यद्भासा यन्मुदा यस्य सत्तया संत्यजेज्जगत् । शाश्वतः एवमसत्त्वं च सम्भवान्नेवा
यन्मयः ॥ २६ ॥ यद्भासा दीप्त्या यन्मुदा यस्य च प्रीत्या सत्तया जगत्कर्तृ

जाड्यं जडत्वे दुःखमसत्त्वं चतुष्कत्वं संत्यजेत् यस्मात्सः स भवानेव सदात्मा निर्दे
षः सन्मय इति पठितः स्वरूपः २६ त्वत्तः श्रीमोदते विश्वं त्वत्त्वस्थं मध्यचीभवेत्
तत्संगतो प्यसंगः स्याद्विकारस्तेन ते न हि २७ त्वत्तः श्रीमोदते विश्वं त्वया त्वय्येव
विश्वमध्यचीभवेत् प्रिय प्रत्ययातमिदं मध्यचीभवेत् इत्यर्थः तत्संगतस्य
विश्वस्य संगात्तत्तस्मात्स्वत्ययः त्वमसंगसम्पर्करहितः तेन विना हीनं जग
ता विना प्राप्नोति भवति आत्मा सर्वगतो नित्य इति श्रुतिः अतस्तत्संगतोपि असंग
स्यात् यत्तस्मिन्स्थिते यद्विरोधो नियमेन तत्र वेदस्थ यस्य प्रशस्त शरीरमि
त्यादि श्रुतेश्च विकारस्ते तेन नहि तेन विना हीना जगता तेनैव नच विका
रो जन्मादिलक्षणास्ति जायते अस्ति वर्धते परिणमते अपक्षीयते विनश्यतीति
षड्विकाराः आत्मा सर्वज्ञो नो नित्य इति श्रुतेः अधुना हेयत्वेनान्यमतेनापि ना
स्तिकमतप्रदर्शनेन भगवद्रूपतामाह २८ भूतयोगजं चैतन्यं चार्वाकाः स्मा
न्तिपदि सौगतानां भवेत्तेकैः स्त्राबुद्धिक्षणभंगुरम् २९ भूतानां पृथिव्या
दीनां योगजं देहलक्षणं चैतन्यं त्वामेव विधिं वर्तमानं चार्वाका मन्यंते ननु चे
तनः उ विदत्तो द्रियः आत्मा जडादीनां सम्पर्कात्तस्य चैतन्यवानिति वे

दप्रामाण्यवादिभिरादिमाः ॥ तेचार्वाका एवमाहुः यथापि जडानि भूतानि
तथापि योगाच्चेतनानि भवंति यथा केवलमिक्षुरसः अचेतनः शाल
मूलमप्यचेतनम् योगात्तु मचेतनत्वं माद्यत्वकर्मकोपं चालयत् ॥
यथा न केवलं पूगफलचूर्णं मदनमदं जनयति मिलितानि तु जनयंति।
तद्वद्भूतानि न पुनर्भूतव्यतिरिक्तो न्यश्चेतनः आत्मेति तन्मतम् सौगतास्तु ज्ञा
नसन्तानानुसारिणः ज्ञानभंगुरादिविज्ञानक्षणावस्थायिनी प्रवाहरूपेण संतानो
वृद्धिज्ञानं तर्कैर्युक्तिभिः ब्रुवते यावज्जीवं वृद्धिर्वृद्धिरनंतरं जनयति साख्य
न्यां वृद्धिं जनयति इति तन्मतम् २८ शरीरपरिमाणं त्वां मन्यते जिनदेवताः
ध्यायेति पुरुषं सांख्यास्त्वामेव प्रकृतेः परम् २९ जिनो देवता येषां ते जैनाः त्वां
शरीरपरिमाणं मन्यंते सांख्यास्त्वामेव प्रकृतेः प्रधानात्पुरुषं परं व्यतिरिक्तं ध्या
येति प्रकृतिं पुरुषं चैव विद्ध्यनादी उभावपि इति गीतासु २९ जन्मादिरहि
तं पूर्वं चित्सदानंदलक्षणम् त्वामौपनिषदा ब्रह्म चिंतयंति परात्परम् ३०
जन्मादिरहितं उत्पत्तिस्थितिनाशैः रहितं पूर्वं पुरातनं चित्सदानंदलक्षणं स
च्चिदानंदरूपं परात्परं ब्रह्मादिभ्यः परं त्वां परब्रह्म औपनिषदा वेदांतिन ॥

ष्ठितयेति अथवा इंद्रियाणि पराण्याहुः इंद्रियेभ्यः परं मनः मनसस्तु परा
बुद्धिर्यो बुद्धेः परतस्तु सः इति परत्वाद् नेंद्रियाण्युच्यंते तेभ्यः परमित्यर्थः
इति तन्मतम् पुनरप्याह तेनमाह ३० खादिभूतानि देहस्तु मनो बुद्धींद्रिया
णि च विषयाविशेषत्वमेवात्र नान्यः त्वत्तोस्ति कश्चन ३१ खादिभूतानि आका
शादीनि पृथिव्यंतानि स्थूलसूक्ष्मरूपाणि मनः संकल्पविकल्पात्मकं बु
द्धिर्निश्चयात्मिका इंद्रियाणि च ज्ञानेंद्रियाणि कर्मेंद्रियाणि चक्षुः
श्रोत्रं रसना त्वग् घ्राणानि पंच वाक्पाणिपादपायूपस्थानि पंच कर्मे
द्रियाणां वाचकाः इंद्रियाणां विषयाः तद्यथा चक्षुषो रूपज्ञानं श्रोत्रस्य
शब्दज्ञानं रसनायाः रसः त्वचः स्पर्शः घ्राणस्य गंधः कर्मेंद्रियाणां
वाचो ऽभिलापः पाण्योः ग्रहणं पादयोः गतिः उपस्थस्यानंदः भृति
तथा चोक्तं रूपादिषु पंचानामालोचनमात्रमुच्यते वृत्तिः वचनादानवि
हरणोत्सर्गानंदश्च पंचानाम् विषयाविशेषज्ञानं त्वत्तो न तत्सर्वं त्वमेव त्वत्तो
न्यः किमपि नास्ति मीमांसकमतमाह ३२ त्वमस्ति [illegible] नु विकल्पवहो नाम
त्र क्रियाफलम् त्वमस्ति नास्ति वैकुंठ त्वामहं प्रार्थं गतः ॥ ॥ ॥

घोसा
टी०
९

२२॥ त्वमग्निः वैश्वानरः त्वं हविः होमद्रव्यमृत आज्याहुतिः
अन्नपात्री त्वं होता होमकर्ता त्वं मन्त्रः त्वयैतत्क्रिया त्वयास्ते
२३ अस्तिनास्तिभावाभावरूपं च त्वमेवानन्ता महेश्वरी भाव्यसे अधुनातर्के
वैशेषिकपौराणिकमतदर्शनेनस्तौमि ४२ त्वं कर्मफलदाता च ईदितानां
क्रियात्वये त्वं हेतुः सर्वभूतानां त्वमेव शरणं मम २३ त्वमिति दीक्षितानां दी
क्षामात्रां विचित्रकर्मणां सोमयाजिनां क्रियात्वयि क्रियाविनाशेऽपूर्वद्वा
रकर्मफलदानाच त्वमेवजडानां विचित्रकर्माणां स्वयं दातुमसामर्थ्यात् प्र
भुस्तकर्मफलदानसमर्थमितिहेतोर्यज्ञादिकर्मणि कर्मः परमेश्वरः फलं
ददाति पुराणविदो वदन्ति किं च सा स्थितिर्भूतानां त्वं धाताऽसि सृष्ट्वा सर्वभूतानां
हेतुः कारणं त्वमेव अन्तस्मकलशाश्वतस्थिति पाय त्वमेव शरणं मम आश्रयः
रक्षिता शरणं रक्षिततत्त्वार्थः अधुनापरमेश्वरं प्रेमदर्शनेन प्रार्थयते २२
युवतीनां यथा यूनि यूनां च युवतौ यथा मनोऽभिरमते यथा च यूनां तरु
णानां युवतीमनोऽभिरमते तद्वन्मे मनस्त्वयि रमतां गच्छतु युवायुवतिं
दृष्ट्वा युवतिः युवानं दृष्ट्वा द्रवतीति कामशास्त्रम् २४ अपिपापं ॥

दुराचारेणैवं स्वरूपेणैते हरे देहान्ते किं करोयाम उलूकास्तपने यथा ३५ देहदेव
त्रेणान्तं नृभ्यलम स्वर्गं हेतुं वै तदुराचारं निषिद्धकर्मकर्तारं अन्तर्गवपापिनं पुरुषं
यामायम संवर्धिनां किं करोभूत्यानेदेहान्ते द्दष्टपापिनश्चाक्रुवन्ति उक्तं नियमनैक
तं तत्र दृष्टान्तः उलूकाद्यन्धकाः उपनसूर्ये यथा तद्वत् ३७ तापत्रयमत्रोद्य
स्तु तावत्पीड्यते नरम् यावच्छ्रयति नो नाथ भक्त्या तत्पादपङ्कजम् ३८ ता
पत्रयमाध्यात्मिकादिरूपम् तथा व्याख्यातं सांख्ये तत्त्वकौमुद्याम् आध्यात्मि
कमाधिदैविकमाधिभौतिकं चेति आध्यात्मिकं दुःखं द्विविधं शारीरं मान
सं चेति तत्र शारीरं वातपित्तश्लेष्मवैषम्यनिमित्तजं मानसं कामक्रोधलो
भमोहविषादादिनिमित्तं तथा च जन्तुदहनणकामोद्गम्लीपिवत्त मना
सः प्रसिद्धस्य देहस्य दुःखमिव बाह्योपायसाध्यं दुःखं द्विविधं आधिदै
विकं आधिभौतिकं चेति तत्राधिदैविकं यक्षराक्षसः पिशाचविनायकग्रहा
भिनिवेशाविद्युत्पातादिभिः निर्वचनम् आधिभौतिकं मनुष्यपशुपक्षिस
रीसृपमृगादिवधनं अन्तरोपायसाध्यत्वादाध्यात्मिकं तदेवं त्रिविधं दुःखम्

यो
सारी
१

यैवछ्ल्पापमृपंचभाक्लीऽयनेजननम् यावन्नतदोषपंपीतम् तत्तत्स्यचि
विपद्गुःखस्पनाशाकंत्वत्पादपंकजश्रयणमेवौषधंयावत्स्पर्यन्ते हेनाथ भ
ज्ञादास्येतत्स्वत्पादपंकजंतनश्रयति अधुनानिर्लिप्तत्वेनस्तौति ३८ येनस्पृशं
तिगात्रजातिशरीरधर्मा येनस्पृशंतिगात्रवःखमिवेन्द्रियाणाम् येनस्पृशंति
मनयोगात्तसंगमोहा स्तस्मैनमोभगवतेहृदयेप्रतीचे ३९ येनपरमेश्वरेणगात्र
जातिशरीरधर्मा येनस्पृशंतिगात्रयःखमिवेन्द्रियाणाम् येनस्पृशंतिमन
योगात्तसंगमोहास्तस्मैनमोभगवतेहृदयेप्रतीचे ३९ येनपरमेश्वरेणगात्रजा
तिशरीरधर्मा नस्पृशंति गात्राणिसत्त्वरजस्तमांसि जातिर्ब्राह्मणत्वादिका
कायःस्थूलशरीरंसूक्ष्मंच तत्रगात्राणांधर्माःसुखदुःखमोहाः जातिधर्मा
ब्राह्मणधर्माःशमदमादयः वैश्यधर्माः कृषिवाणिज्यपाशुपाल्यादयः
शूद्रधर्माद्विजसेवाकारुकधर्मा ॰ दयः शरीरधर्माःकामक्रोधादयः
तथेन्द्रियाणांगात्रयोर्मार्गाः ॥ येनस्पृशंति खमिवाका

राम
१

प्राणिवमनयोर्येन स्पृष्टोति नासान्नानुकुर्वन्ति कीदृशाः गतसंगमोहाः
गतसर्वपापाश्चानाः तस्मै प्रतीचे प्रत्यगात्मने प्रतिशरीरमेव वर्ततीति प्रत्यक्
तस्मै हरये संसारदुःखहराय भगवते षडैश्वर्यसमर्थाय नमोस्तु उत्पत्तिं
प्रलयं चैव भूतानामगतिं गतिम् वेत्ति विद्यामविद्यां च स वाच्यो भगवानि
ति ऐश्वर्यस्य समग्रस्य धर्मस्य यशसः श्रियः वैराग्यस्याथ मोक्षस्य ष
ण्णां भग इतीरणा इति भगवच्छब्दार्थः ३१ यद्ध्यानकार्मणचूर्णी
वशीकृतागात्मैश्वर्यचारुरमणीं सर्वमोक्षलक्ष्मीम् आलिंगयन्त्यारत
इहात्मसद्विवेकभाजः तस्मै नमो भगवते मुनिसेविताय ३२ यस्य प
रमेश्वरस्य ध्यानमेव संवननचूर्णं वशीकरणौषधं तेन वशीकृता वशं
तः कारणात्मसद्विवेकभाजः सर्वविषयसुखं परित्यज्य आत्मान
दृष्टसद्विवेकत्वं लभन्ते यत ऐश्वर्यचारुरमणीम् ऐश्वर्यैरणिमादिभि
श्चारुरमणीं शोभमानरमणीं सर्वमोक्षलक्ष्मीं रूपां मोक्षश्रियमा
लिंगयन्ति रते चक्षुषी निमील्यात्मस्वरूपं ध्यायन्तस्तिष्ठन्तीत्यर्थः ना

तस्मैमुनिभिःसेवितायहरयेनमोस्तु ॥२७॥ जन्मादिभावविकृतिविरहस्वभा
वो ॥ यस्मिंस्वयंपरिविलोतिषडूर्मिवर्गः यत्नापवर्मितमदनादिदोषा
स्तंवासुदेवममलंप्रणतोस्मिचाहम् ॥२८॥ तथा यस्मिन्परमेश्वरे जन्मादि
भावविकृतिविरहस्वभावो जायते अस्तिवर्धते विपरिणमते उपक्षीय
ते अपक्षीयते विनश्यतेचेत्यादि भावविकृतेर्भावविकारस्य यस्मि
न्स्वाभाविकोविरहः यस्मिन्षडूर्मिवर्गः प्राणस्यक्षुत्पिपासादीनां त
थाचोक्तं क्षुत्पिपासाजरामृत्युशोकमोहाः षडूर्मयः तत्र क्षुत्पिपासे
प्राणस्य जरामृत्यू शरीरस्य शोकमोहौ मनसः इति जरामृत्युशोक
मोहाविनित्येनेषां कर्मणांतद्गतानामिवेकैकस्योपरि आरूढ्यपततो वर्गः
समूहः सर्वलोकव्याकुलीकर्तापि वासुदेवे लयमात्मानं परिविनो
ति अभ्यस्यति यस्मिन्मदनादिदोषाः काममक्रोधलोभमोहमदमात्स
र्यादयो नापयान्ति नदुःखं कुर्वन्तिनवैकृतिमुत्पादयन्ति दोषायानत्वा
ईदृश्यन्ति तममलमलत्रयरहितं हरिंवासुदेवंप्रणतोस्मि मलत्रा

येयथा आणवंमायिकंकार्मंचेति तत्राणवंस्वाविज्ञानं मायिकमाहंकारिकंउ
तोवधिना स्थूलःसूक्ष्मः सबीजःस्वीयवंतुयज्ञानकार्ममहंसकर्ताहंकर्ताहे
वोहंमनुष्योहमित्यादिरूपम् अपुनावेदान्ताद्युपचीकरणेनब्रह्मणिलयमज्ञा
नमस्करोति ३१ स्थूलविलयककारणेकहणनिधान तत्कारणंकारणकारण
वर्जितेव इत्यविलयाययमिनः प्रविशंतियत्रतस्मैनमोभगवतेमानिसेविता
य ४ स्थूलंपृथिव्यादिकंकारणेइंद्रियवर्गेविलयाविलीनंकृत्वाकरणंइं
द्रियवर्गंकहणनिधान तत्कारणेवैकारिकेतैजसाअहंकारेतत्कारणमह
कारणंत्वाआदिकं करणकारणवर्जितेब्रह्मणि इत्यपूर्वोक्तप्रकारेणयत्रविल
याययमिनः प्रविशंति तस्मैमानिसेवितायहृदयेनमोस्तु ४ यज्ज्ञानसंगत
मलंविजहात्यविद्यां यज्ज्ञानवह्निपतितंजगदेतिदाहम् यज्ज्ञानमल्लसदसि
सेतिसंप्रयाति तत्वाविषादभवनवोपकरंनमामि ४१ यज्ज्ञानसंगतयतस्ता
त्यात्कारसंगतंजगदखिलमत्यर्थमविद्यामायांजहाति यत्प्रकाशसंपर्कः यज्ज्ञा
नसात्यात्कारवह्निपतितंजगद्दाहंनाशमेति ज्ञानाग्निःसर्वकर्माणिभस्मसात्कु

योग
टी॰
१२

हतेऽनेनऽतिगीतोक्तिः ॥ तथा यज्ञानमेवास्मि ॥ खेदः उल्लसन् स्फुरन् संज्ञायावि
संज्ञावद्रूपमरिंग्यति ॥ खेदयति तत्त्वाविवादन्नवोधकरेनमामि ॥ पुनः प्रार्थयेः
भगवन् स्वस्थानं प्रार्थयते ॥ ४१ ॥ चराचराणि सर्वाणि भूतान्यस्पृहे ॥ पुरः ॥ यथा म
तेन सत्येन पुरः तिष्ठतु मे हरिः ४२ येन सत्येन चराचराणि भूतानि वस्पृहे ॥
पुरः पूरीराणि तेन सत्येन मे हरिः प्रसीदतु ४२ यथा नारायणस्सर्वं जग
त्स्थावरजंगमम् तेन सत्येन मे देवः संप्रदर्शनं केशवः ४३ ॥ यदि येन स
त्येन वेदादिसमस्तो वेदशास्त्रादिनिर्णीतः ॥ नारायणो जगद्व्यापी तेन सत्येन
देवः द्योतमानः केशवः कंच ईशाच वयति व्यस्तारयति तथा मे मम स्व
स्वरूपं दर्शयतु ४३ भक्तिर्हरौ यथा मेऽस्ति न हरिशायरौ यदि ममास्ति तेन स
त्येन स्वं दर्शयतु मे हरिः ४४ यथा मे हरौ भक्तिरस्ति इतितद्धरिशायरौ यथा
स्ति भक्तिः ॥ तेन सत्येन मे देवो मां संसारदुःखं हरतीति हरिः मम स्वं दर्शयतु ॥
अधुना समयफलमाह ४४ तस्यैवं प्रार्थयेः सत्येप्रभक्तिं विचिन्तयन् दर्श
यामास चात्मानं प्रतीतः पुरुषोत्तमः ४५ तस्यैवं विधेः सत्ये यथाभूतेः प्र

पथ्यैर्वाक्यैर्भक्तिमत्त्वं विचिंतयन् पवासृणान् प्रतीतः पुरुषोत्तमः आत्मानं द
र्शयामास ८ दर्शनफलमाह ५५ ततो दत्त्वा वरं तस्य दर्शयित्वा मनोरथम् ज
गाम कमलाकांतः स्तुत्या विप्रेण तोषितः ५६ ततस्तदनंतरमभिलषितं वरं द
त्वा मनोरथं दर्शयित्वा विप्रेणस्तुत्या संतोषितः कमलाकांतो जगाम गतवान्
ततः विप्रस्य कृत्यमाह ५७ कृतकृत्यो द्विजः सोपि वासुदेवपरायणः शिष्यै
स्सार्धं जपंस्तोत्रं तस्मिन्नास्त तपोवने ५८ कृतं कृत्यमावश्यककार्यं तद्रूपं भगव
द्दर्शनं येन सोपि द्विजो वासुदेवपरायणः विप्रभक्तैः शिष्यैः सार्धं जपन् त
स्मिंस्तपोवने आस्त स्थितवान् अतः परं कीर्तयेदित्यादि दिना स्तोत्रश्रव
णकीर्तनफलम् तिर्यग्यस्यानिगदव्याख्याता तथापि तत्पदं स्पष्टार्थं व्याख्या
यते पठेत् शृणुयाद्यो योपि मानवस्सोप्यमेयस्याविकलफलसम्पूर्णं ब्राह्मणः
आत्मविद्याप्रबोधमात्मस्वरूपज्ञानं लभते तथा पापादौ मतिर्न जायते ऐंद्रियक
मिंद्रियसंबंधि स्वास्थ्यं तृणं भवति यो यो मानवः पठेत् स पापविनिर्मुक्तो वैष्ण
वं पदं लभते तथापि पात्रे गोसहस्रेण यत्फलं तत्फलं समवाप्नोति यदुमाह

योसा टी· ३६ त्तिं कीर्तयेत् तथा च धर्मादीनां मध्ये यं यं कामयते तं तमचिरात्प्राप्नोत्येवेति ॥

मविरचितं योगसारसंग्रहप्रदीपनं नाम समाप्तम् ॥ शुभमस्तु लेखकपाठकयोः ॥ रामाय नमः ॥ ॥ ॥